

Svensk Trafikmedicinsk Förening

STMF   Sektion av Svenska
Läkarsällskapet

Rundbrev nr 1 2021

Februari

Föreningens adress: STMF, c/o Thomas Lekander, Östra Finnbodavägen 35, 131 73, Nacka.
thomaslekander@hotmail.se, Hemsida: www.stmf.nu Plusgiro: 27 98 59-3.

Ordförandes rader

Trots att trafikarbetet inte minskat med mer än 9% i dessa Coronatider har antalet trafikdödade i Sverige nått ett glädjande lägsta värde och Nollvisionens mål för 2020 är uppnått. Läs mer om läget i de nordiska länderna nedan.

Vårt årsmöte kommer att avhållas 26/3 och formen blir digital, förstås. Vi håller tummarna för att vår fullteknade kurs i Trafik- och körkortsmedicin i Sigtuna ska kunna genomföras som planerat i maj.

Lars Englund

Om automatiserad körning

RISE research Institute of Sweden fortsätter att rapportera om framsteg och förhinder när det gäller självkörande bilar i sitt utmärkta nyhetsbrev "Omvärldsanalys Automatiserad körning".

I Kalifornien har den kinesiska sökmotorjätten Baidu nyligen fått tillstånd

att testa sina autonoma fordon utan säkerhetsförare.

Baidu har sedan 2016 haft tillstånd att testa sina autonoma fordon *med* säkerhetsförare i Kalifornien. Till att börja med handlar det om tester med tre fordon utan säkerhetsförare på utvalda gator i staden Sunnyvale.

Hastighetsgränsen för den här testningen är 45 mph vilket motsvarar drygt 72 km/h. Värt att tillägga är dock att fordonen behöver ha en fjärroperatör som övervakar och kan ingripa om något går fel.

Carnegie Mellon University har nyligen fått statligt bidrag på 2 500 000 kr för ett projekt som ska fokusera på att göra självkörande fordon mer tillgängliga för personer med funktionshinder.

Projektet ämnar utforska vilka stödbehov som personer med funktionshinder har samt hur självkörande fordon behöver utformas för att möta dessa behov. Målet är att utveckla ett prototypsystem för självkörande fordon som gör det möjligt för vem som helst att styra diverse fordonsfunktioner från sin mobiltelefon, som exempelvis att öppna fönster i fordonet, anpassa temperaturen och kalla fordonet till sin plats. Projektet startar i februari och väntas pågå i ungefär ett år.

Nyhetsbrevets redaktör Azra Habibovic kommenterar insiktsfullt: "Självkörande fordon väntas möjliggöra bättre mobilitet

för personer med funktionshinder. Dessvärre är det ett ämne som fått begränsat med uppmärksamhet i forsknings och utvecklingsområden. På så sätt är det nya projektet värdefullt, trots dess begränsade omfattning.”

Nyhetsbladet refererar en artikel om var förare håller sina händer när de litar på sina förarstödsystem (ADAS).

Enligt en ny studie utförd av en grupp forskare från Kina och USA är detta lite olika beroende på hur mycket de litar på ADAS. Litar de mycket på ADAS håller de sina händer längst ner på ratten. Litar de lite på ADAS så håller de sina händer högst upp på ratten. Tilliten påverkas dock av åldern (medelåldersförare litar mer på ADAS än yngre förare) och kön (kvinnor litar mer på ADAS än män).

Scania har fått tillstånd från Transportstyrelsen att utföra automatiserad körning på motorväg mellan Södertälje och Jönköping och vill senare utöka teststräckan till Helsingborg.

Det är automatiserad körning motsvarande nivå 4 på den 5-gradiga SAE-skalan som innebär att det kommer att finnas en säkerhetsförare bakom ratten och en teknikassistent inne i hytten som övervakar automationen. Lastbilarna kommer att vara lastade.

I sammanhanget noteras att redaktören tidigare skrivit om att man internationellt slutat använda uttrycket ”självkörande bilar” och i stället mer konsekvent använder begreppet ”automatiserad körning” av olika grad. Så här säger man inte längre ”självkörande lastbilar från Scania”.

Med start den 18 januari börjar två självkörande minibussar att testköra i kollektivtrafiken i Göteborg.

Testet, som pågår till slutet av maj, är det första i sitt slag i Göteborg. Bussarna är avgiftsfria att åka med och resorna går att söka i apparna Västtrafik To Go och Parkering Göteborg.

Enligt den film som bifogas i informationen ser bussen ut att gå väldigt långsamt och försiktigt. Först långt ner i informationen framgår att den tar 11 passagerare inklusive ”säkerhetsföraren”. Troligen lite färre nu under Coronatider.

Ni som bor i Göteborg kan ju passa på att prova och gärna delge Rundbrevet era erfarenheter! Läs mer på <https://s3project.se/nu-startar-en-ny-linje-med-sjalvkorande-bussar-i-goteborg/>

En ny fokusgruppsstudie från USA visar att föräldrar är oroliga att förarstödsystem (ADAS) kommer hämma deras barn att läsa sig grunderna i bilkörningen.

Medan många av studiedeltagarna tycker att ADAS ger vissa säkerhetsfördelar så hade de olika åsikter om hur dessa system skulle användas under körövningen. Några konstaterade att de under körövningen med sina barn hade stängt av ADAS, men att de så småningom skulle aktivera dem igen.

”Ja, allt är en balansgång!”, kommenterar redaktören.

Lars Englund, som läst och sammanställt

Ny svensk artikel om ungdomar med neuropsykiatriska diagnoser

För personer med neuropsykiatriska diagnoser som exempelvis ADHD och autismspektrumtillstånd (AST) krävs ett läkarintyg för att erhålla ett körkortstillstånd. Det är inte diagnosen i sig utan graden av funktionsnedsättning som är avgörande för körkortslämpligheten. Enligt föreskrifterna skall speciellt impuls kontroll, koncentrationsförmåga, uppmärksamhet och omdöme samt tvångsmässig fixering beaktas. I vissa fall behövs först en utredning om personens förutsättningar och lämplighet innan ett intyg kan skrivas.

Med stöd av Transportstyrelsen och stiftelsen Promobilia genomfördes ett projekt på Mobilitetscenter i Göteborg med syfte att utvärdera en ny testmetodik för målgruppen. Metoden var att använda en körsimulator och ett par neuropsykologiska tester. Totalt medverkade 51 patienter med ADHD och AST samt en kontrollgrupp på 38 personer.

Resultatet visade att patientgruppen presterade signifikant sämre i körsimulatorens och på ett av de kognitiva testen (T.O.V.A). Sammanfattningsvis framkom det att simulatorprogrammet kan vara användbart vid utredningar i det

kliniska arbetet inför körkortstillstånd för personer med neuropsykiatrisk diagnos.

Erfarenheten och kunskapen från simulatorkörningen är dessutom till nytta för individerna själva, deras anhöriga och bidrar till den komplexa bilden vid utredningar inför läkarintyg till ett körkortstillstånd.

Hela artikeln ”Ready for a Learner’s permit? Clinical neuropsychological off-road tests and driving behaviors in a simulator among adolescents with ADHD and ASD”, finns att läsa på tidskriftens Developmental Neurorehabilitation hemsida (open access):

<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17518423.2020.1869339>

Helena Selander

Vetenskaplig artikel om prövning i VTI:s simulator för synfältsdefekter publicerad.

Medlemmen i STMF, Tomas Bro har publicerat den första artikeln från simulatorprövningen av personer vars körkort återkallats på grund av synfältsdefekter.

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/aos.14765>

Resultatet visar tydligt att förare med glaukom blir mer osäkra ju fler testpunkter som är nedsatta i det centrala synfältet. Samtidigt var det så många som 71% som klarade testet, vilket indikerar att kraven kanske borde göras mindre strikta eller att möjligheter öppnas för praktiska prov på väg, bedömer författaren. Ytterligare tre manuskript från denna simulatorprövning är inskickade.

Möjligheten att bli prövad i simulatorens för dispensansökan har, som Rundbrevet tidigare skrivit om, tagits bort. Det var en stor andel fall som hade mycket grava defekter i centrala delar av synfältet som klarade prövningen i simulatorens. Metoden

bedömdes sakna validitet och sakna en utvärdering i relation till risken för krockar på grund av synfältsdefekter.

Läs mer om detta på Transportstyrelsen hemsida
<https://transportstyrelsen.se/sv/vagtrafik/Korkort/ta-korkort/medicinska-krav/utvardering-av-simulator-test-for-personer-med-synfaltsbortfall/fragor-och-svar-om-synfaltssimulatorn/>

Lars Englund

Cannabis i trafiken

MHF har publicerat vad man kallar en förstudie om Cannabis i trafiken. Det är en kunskapsöversikt och ett samarbete mellan MHF och norska MA-Rusfri Trafikk. Den finns att läsa på
<https://www.mhf.se/app/uploads/2021/02/Rapport-Forstudie-Cannabis-och-trafik-2021-0127.pdf>

Här redovisas bland annat enkätundersökningar om attityder till cannabis och trafik som indikerar att legalisering har lett till en mera accepterande attityd till cannabispåverkan och bilkörning hos allmänheten. Detta leder i sin tur till att cannabispåverkade förare och cannabisrelaterade trafikolyckor ökar i de länder och delstater som har legaliserat eller avkriminaliserat cannabis.

Rapportförfattare är Anne Beate Budalen och Lars Olov Sjöström, den senare trafiksäkerhetschef på MHF, mångårig medlem i STMF och ledamot i föreningens valberedning.

Lars Englund

Transportforum 2021 var digitalt

Statens Väg- och Transportforskningsinstitut, VTI har anordnat Transportforum varje år sedan 1984 men detta år genomfördes konferensen digitalt på grund av den rådande pandemin. Infrastrukturminister Tomas Eneroth invigde konferensen med reflektioner kring Coronapandemins påverkan på transportområdet. Stort fokus under konferensen fanns också på hur kollektivtrafiken och människors resande har påverkats under pandemin. Bland annat beräknas det bli 20-30% lägre kollektivresande efter pandemin och ökade krav från resenärer.

Konferensens deltagare kunde även besöka den digitala montern där myndigheternas generaldirektörernas berättade om hur pandemin hade påverkat deras myndigheter (Trafikverket, Trafikanalys, Sjöfartsverket, Luftfartsverket, Transportstyrelsen, VTI).

Trots att programmet detta år var mindre än vanligt kunde ändå närmare 900 deltagare ta del av 28 sessioner och 100 olika presentationer.

Läs gärna mer på
<https://www.vti.se/transportforum>

Ett imponerande program och genomförande av alla involverade men vi hoppas att få träffas fysiskt nästa år, på plats i Linköping!

Helena Selander

Nytt bedömningsinstrument för utredning av kognitiv och praktisk förmåga för bilkörning

Mobilitetscenter i Göteborg har beviljats projektmedel av Trafikverkets skyltfond för att utveckla ett nytt bedömningsinstrument för klinisk användning i körkortsmedicinsk bedömning av såväl kognitiv som praktisk förmåga att hantera bilkörning på trafiksäkert sätt. Projektet ska utveckla ny mjukvara till en befintlig hårdvara. Resultatet ska utvärderas i projektet och därefter färdigställs i en färdig produkt.

En bakgrund till projektet är att behovet av körkortsmedicinska utredningar ökar över hela landet. En avgörande orsak till ökningen är en åldrande befolkning där bilkörning ses som en självklar aktivitet även vid sjukdom, efter skada eller vid hög ålder.

För flera av de bedömningsmaterial som används idag är framtida användning osäker pga tillverkningsproblem, åldrande teknik och bristande uppdateringar. Det finns således en risk att körkortsmedicinska utredningar inte kommer att kunna utföras med beprövade bedömningsinstrument om inte en modernisering sker.

Projektet startade under hösten 2020 med att samla synpunkter och erfarenheter från intressenter från hela landet genom att arrangera workshops, en fysisk workshop på Mobilitetscenter samt en digital workshop. Nästa steg i projektet är utveckling och pilottester av ny programvara, samt uppdatering av hårdvara, med utgångspunkt i resultatet från workshopparna. Projektet beräknas vara klart under 2022.

Ingrid Bolin

Kurs i Trafik- och körkortsmedicin 2021

Föreningen planerar för en kurs i Trafik- och körkortsmedicin, 4-6 maj 2021, den fjärde i ordningen i nuvarande utformning. Kursen planerades till maj 2020 men ställdes in på grund av pandemin. Nu hoppas vi kunna genomföra den till våren!

Den vänder sig i första hand till intresserade specialistläkare, företagsläkare och läkare under utbildning. Vi kommer som tidigare år vara i Sigtuna på Stora Brännbo, ett mycket trevligt konferenscenter som nu är anpassat för att ge största möjliga smittsäkerhet för Covid 19.

I kursavgiften ingår kost och logi samt ett års medlemskap i föreningen. Eftersom kursen blev fulltecknad under 2020 har vi en väntelista. Från hemsidan (www.stmf.nu) kan anmälan ske och där finns också våra kontaktuppgifter.

Kursen är certifierad av Lipus, i deras kurskatalog finns utförlig information (www.info@lipus.se – kursnummer 20190164).

Föreläsare blir som vid tidigare kurstillfällen Sveriges främsta experter på trafikmedicinska frågeställningar.

Birgitta Stener

Mobilitetscenter arrangerar workshop om UFOV

UFOV – Useful Field of View – är ett datoriserat bedömningsinstrument som har använts i många år och i många länder vid körkortsmedicinska utredningar. Det har uppdaterats för att fungera på moderna datorer och är nu webbaserat och förändrat i utseende och utförande. Upphovsmakarna hävdar dock att det inte finns skillnader som påverkar resultat och prestation.

Vilka erfarenheter finns av detta i Sverige? Mobilitetscenter vill gärna samla användare till en workshop då frågeställningen är angelägen.

För mer information – se www.mobilitetscenter.se.

Ingrid Bolin

Trafikdödade 2020 i Sverige

Under 2020 omkom 190 personer i vägtrafiken i Sverige enligt preliminär statistik från Transportstyrelsen. Detta innebär att trafiksäkerhetsmålet som sattes 2010 på högst 220 omkomna år 2020 uppnått med god marginal. Det definitiva antalet kommer att publiceras av myndigheten Trafikanalys (www.trafa.se) i mitten av april.

Året innan dödades 221 personer. Antalet omkomna 2020 är det klart lägsta i modern tid. Mer detaljerade uppgifter om vägtrafikdödade 2020 finns på Transportstyrelsens hemsida <https://www.transportstyrelsen.se/sv/Nyhetsarkiv/2021/fa-omkomna-i-vagtrafiken-2020/>.

En förklaring till de låga siffrorna kan vara att trafiken under 2020 minskat med ca 9%

Thomas Lekander

Trafikdödade 2020 i Norden.

Sverige har så gott som varje år haft flest trafikdödade bland de nordiska länderna men har för 2020 passerats av Finland där, enligt preliminär statistik, 220 personer omkom. Motsvarande uppgifter för Danmark var 155 och Norge 95, vilket stämmer väl med en gammal tumregel att antal dödade i Norge är hälften av Sveriges.

Antalet invånare är i Sverige 10,3 miljoner, i Finland 5,5, Norge 5,4 och Danmark 5,8. På Island bor det bara cirka 360 000 personer. Dödade per invånare blir i Sverige och Norge 1,8, i Danmark 2,7, i Finland 4,0 och på Island 1,9 där enbart 7 personer dödades under 2020

Thomas Lekander

Trafikverkets resultatkonferens 2021.

Trafikverkets årliga resultatkonferens blir även i år digital och kommer att äga rum den 16 april kl. 10-14. Mer information om konferensen finns i länken nedan.

<https://www.trafikverket.se/om-oss/nyheter/Evenemang/resultatkonferens-trafiksakerhet-vag-2021-16-april-2021/>

Thomas Lekander

NTFs workshop om ”Återkallelse av körkort i samband med sjukdom”

Nu finns hela programmet tillgängligt från denna workshop som NTF ordnade i slutet av november.

<https://ntf.se/bibliotek/informationspaket/or-aldre/workshop-aterkallelse-av-korkort-i-samband-med-sjukdom/>

Förutom projektansvarige Katarina Bokström från NTF, var alla föreläsarna medlemmar i STMF. Bertil Lindblom, Marie Skyving, Tania Dukic Willstrand, Catarina Lundberg och Lars Englund.

Lars Englund

Tylösandseminariet

Årets Tylösandseminarium planeras äga rum 31 augusti-1 september. Något tema eller program för konferensen är inte klart utan kommer att planeras under våren.

Närmare information kommer att finnas på MHF:s hemsida. www.mhf.se. Presentationer och annan information från senaste Tylösandseminariet i augusti 2019 finns tillgängligt på MHF:s hemsida.

Thomas Lekander

Medlem prisad

STMF:s medlem Timo Tervo, finsk professor i Trafikmedicin, har fått finska Motorjournalisternas organisation pris "Årets bil" för "livslångt arbete för trafiksäkerhet". Timo bedömer att det är det finaste av de priser som delas ut i sammanhanget. Utdelningen sker på en fest där någon person eller ett företag hedras.

Lars Englund

STMF:s årsmöte 2021

Kommer att äga rum digitalt på Skype mellan 15-16, fredagen 26/3, med möjlighet till förlängning om så behövs. Alla medlemmar i STMF är välkomna att delta. Om ni hör av er till helena.selander@vti.se så får ni den länk som behövs.

Till mötet välkomnar vi motioner eller frågor/synpunkter som ni vill ta upp. Maila dem i så fall till Lars Englund på englund1@telia.com Någon utåtriktad aktivitet för allmänheten blev det tyvärr inte på grund av Coronaläget.

Det blir också ett förslag om delvis ändrade stadgar på grund av Läkaresällskapets omorganisation, maila Lars E, om ni vill ta del av dessa inför mötet

Enligt bokslut för STMF är årets resultat positivt på grund av att vi inte haft så mycket aktiviteter. Överskottet är 5 574 kr och föreningens utgående balans 174 443 kr.

Även vår forskningsfond STMFF är stabil och har delat ut ett stipendium från förra året och ett nytt i år på vardera 25 000 kr. Behållningen vid årets slut är 716 682 kr.

Årsavgift 2021 i STMF

Dags att betala medlemsavgift i STMF för 2021. Avgiften är densamma som tidigare dvs. **150:-** och kan sättas in på föreningens **plusgirokonto 27 98 59-3**.

Om du föredrar SWISH, och litar på kassören går det bra att swisha 150:- till kassören på **070-661 43 19**, så gör Thomas överföring till föreningens plusgirokonto och mailar kvittot på överföringen till dig.

Thomas Lekander

STMF:s styrelse 2020

Lars Englund, ordförande;
Birgitta Stener-Setterwall, sekreterare;
Thomas Lekander, kassör;
Anna-Lena Andersson, Vetenskaplig
sekreterare;
Ledamöter: Mats Lindqvist; Tania Dukic-
Willstrand; Helena Selander;
Suppleant: Ingrid Bolin